Dívka a robot s květinami

Vyklopil jsem jí to jen tak mimochodem, když jsme ze stolu sklízeli jídlo od oběda: „Pustil jsem se do další povídky.“

Marion položila kávové šálky na odkapávací desku, objala mne a řekla: „Ty podšívko! Kdy jsi s ní začal? Když jsem byla ráno venku nakupovat?“

Přikývl jsem, usmíval jsem se na ni a cítil se dobře. Líbilo se mi slyšet její rozkošné a vzrušené švitoření. Marion je úžasná, je na ni vždycky spolehnutí. Cítí opravdu tak velkou radost? Jak to - přece o sci-fi tolik nestojí? Ale nedělám si starosti; je láskyplná a to jí dodává dost schopností vžít se do duševních stavů druhých, a tak je stejně upřímně potěšená, jako jsem já, když je na cestě další příběh.

„Předpokládám, že mi nechceš vyprávět, o čem to bude?“ zeptala se. „Je to o robotech, ale víc než to ti nepovím.“

„V pořádku. Běž ještě trochu psát, já zatím těch pár kousků umyji. Nemusíme odejít v příštích deseti minutách, že ne?“

Zamýšleli jsme navštívit Carrsovy, naše přátele, kteří žijí v jiné čtvrti Oxfordu. Navzdory svému jménu nemají Carrsovi auto. Dohodli jsme se s nimi, že je a jejich dvě děti vezmeme ven na vyjížďku a piknik na venkov, abychom užili teplé počasí.

Když jsem vycházel z kuchyně, lednička začala opět pracovat.

„Už je to tady zas!“ sděloval jsem Marion vztekle. Kopl jsem do ledničky, ale bručela na mě pořád.

„Nikdy jsem ji neslyšela hlučet, dokud jsi mě na to neupozornil,“ prohlásila. Řeknu vám, nic ji nevyvede z míry! To je obdivuhodné; chci tím říci, že třebaže je Marion podle mého názoru vzrušující, působí na moji nervovou soustavu jako skvělé osvěžení.

„Musím si pozvat elektrikáře, aby se na to podíval," řekl jsem. „Kromě toho má vlastně z hluku požitek. Jenom tam sedí a hltá elektřinu jako –"

„Robot?" naznačila Marion.

„Jo." Loudal jsem se do obývacího pokoje s pracovnou. Nikola ležela na houni pod oknem v nemožné poloze, bříškem nahoru ke slunečním paprskům. Zamyšleně jsem k ní přešel a zašimral ji, abych ji přinutil k předení. Věděla, že se mi to líbí stejně jako jí; svým způsobem byla velmi podobná Marion. A v tom okamžiku jsem pocítil rozladění.

Zapálil jsem si doutník značky Van Dyke a šel zpátky do kuchyně. Zadní dveře byly otevřené; opřel jsem se o sloupek a řekl jsem: „Snad pro jednou ti zápletku povím. Nevím, zda je dost dobrá, aby stála za dokončení."

Podívala se na mne. „Zlepší se, když si ji vyslechnu?"

„Mohla bys mi nabídnout nějaké podněty."

Asi přemýšlela, jak nerozumná by vlastně byla, kdyby mě zavolala na pomoc, když se jí nedaří vaření, i když jsem expert na indický chléb pappadom. Všechno, co řekla, bylo: „Nikdy není na škodu myšlenku prodiskutovat."

„Existoval chlapík, který psal fantastické články o generování myšlenek při konverzaci. Němec z minulého století, ale nemohu si vzpomenout kdo - Von Kleist, myslím. Pravděpodobně jsem ti to vyprávěl. Rád bych si to opět někdy přečetl. Upozornil, jak je podivné, že můžeme při rozhovoru překvapit dokonce i sami sebe, stejně jako když píšeme."

„Nepřekvapují tě tvoji roboti?"

„Vypravovalo se o nich příliš často. Asi bych je měl nechat na pokoji. Možná má Jim Ballard pravdu, když říká, že roboti jsou obnošená vesta, omílaná do omrzení."

„Jaké je tvoje téma?"

Přestal jsem tedy kličkovat a pověděl jsem jí to.

Iksnivarts, planeta podobná Zemi, vyhlásila Zemi válku. Její obyvatelstvo se dožívá neobyčejně dlouhého věku, a tak pro ně dlouhý let na Zem nic neznamená - osmdesát let není nic, jen krátký interval. Pro

pozemšťany je to celý život. Takže jediný způsob, jak mohou přenést válku zpět na Iksnivarts, je použít roboty, obdivuhodné a hrozné bytosti bez mnoha lidských ušlechtilostí a nedostatků. Vytvářejí pro roboty sluneční články, které vydrží téměř navěky, a ve svých hlavách mají roboti miniaturní počítače, které mohou logickým uvažováním přemoci každou protoplazmatickou bytost.

Válečné loďstvo s těmito roboty na palubě je odesláno, aby zaútočilo na Iksnivarts. S flotilou letí i továrna, jež je vybavena roboty schopnými opravovat své druhy. A v této plně automatizované úderné síle letí i nejstrašnější zbraň, schopná zablokovat veškerý kyslík na Iksnivartsu do hornin, tak, že atmosféra planety se tedy stane během několika hodin nedýchatelná.

Nelidská flotila vyplula. O nějakých dvacet let později přiletělo nepřátelské loďstvo do slunečního systému a úplně zasypalo Zemi, Venuši a Mars radioaktivním prachem, takže přibližně sedmdesát procent lidstva bylo vyhubeno. Ale flotile robotů nic nestojí v cestě a po osmdesáti letech dosahují cíle. Protikyslíková zbraň je děsivě účinná. Všichni nepřátelé umírají téměř okamžitě udušením a planeta se stane kořistí jejích kovových dobyvatelů. Roboti přistávají, vysílají zprávy o svém úspěchu zpět na Zem a příštích deset let tráví pečlivým pohřbíváním mrtvol.

V době, kdy jejich zpráva putuje do sluneční soustavy, se Země opět vzpamatovala po výprasku. Lidé se hrozně moc zajímají o svůj dobytý vzdálený svět a mají v úmyslu vyslat malou raketu, aby viděli, co se „současné době děje na Iksnivartsu. Ale protože cítí jisté znepokojení kvůli svým válečným robotům, kteří nyní ovládají planetu, vysílají kosmickou loď s lidskou posádkou, která má na palubě dva piloty ve stavu hlubokého podchlazení. Naneštěstí tato loď explodovala díky technickým nedostatkům a stejně dopadla i následující raketa. Ale třetí prošla, a dva piloti, Graham a Josca, kteří jsou na palubě, se probrali z podchlazení včas, aby dohlíželi na svou loď při dlouhém průzkumném letu iksnivartskou nedýchatelnou atmosférou.

Když byly jejich fotografie doručeny zpět na Zemi - potom, co vydrželi dalších osmdesát let v hlubokém podchlazení - ukázaly svět pokrytý obrovskými městy robotů a fantastickou, rychle se vyvíjející technickou civilizací. To vypadá znepokojivě.

Ale Zemi se vrátil klid. Zdá se, že se váleční roboti, které vyrobili, věnují mírovým činnostem. Několik snímků pořízených teleskopickými objektivy zachycuje osamocené roboty nahoře v kopcích a na horách jejich planety, jak sbírají květiny. Obzvláště jeden záběr zblízka je reprodukován ve všech sdělovacích prostředcích a zajistil si zájem celé Země, kde způsobil velkou radost. Zobrazuje dvanáct stop vysokého, těžce vyzbrojeného robota s náručím plným květin. A to by mohlo být v názvu mé povídky: „Robot s květinami“.

V tu chvíli dokončila Marion mytí nádobí. Stáli jsme za domem v mé kryté zahrádce a nečinně jsme pozorovali ptáky, kteří létali podél střechy starého kostela stojícího za zahradou. Nikola vyběhla ven a přidala se k nám.

„To už je konec?“ zeptala se Marion.

„Ne docela. Následuje ironie osudu. Ta fotografie robota s květinami je vykládána mylně - domnívám se, že se jedná o ukázku nesprávného závěru, který byl učiněn automaticky. Roboti *musí* zničit všechny květiny, protože květiny produkují kyslík a kyslík pravděpodobně robotům způsobuje korozní potíže. Oni neznají lidský cit pro krásu a oddávají se starému zlozvyku robotů - prospěchářství. Za několik málo let přiletí zpátky, aby pozemšťany dokonale porazili.“

Z kuchyně jsem opět slyšel nepříjemné hučení lednice. Bojoval jsem s touhou říci o tom Marion, ale nechtěl jsem rozčeřit sluneční paprsky na její tváři.

Řekla: „Připadá mi to jako docela dobrý zvrat. Vypadá to, jako kdybys vytvořil dobrou řadovou povídku. Možná ne tak úplně *svoji*.“

„Nějak neuvažuji, že bych ji sám mohl dokončit.“

„Podobá se trochu té povídce o robotovi od Poula Andersona, kterou jsi obdivoval. *Epilog* se jmenovala, viď?“

„Možná. Každá sci-fi povídka bude už pomalu jako všechny ostatní. Je také trochu jako jedna Harrisonova povídka ze sbírky *Válka s roboty*.“

„Všechno, co Harry napsal, nemůže být špatné,“ citovala vlastní žert.

„Přej si, abych to napsal já,“ rozšířil jsem pointu. „Ale to není pravý důvod, proč nechci dokončit *Robota s květinami*. Možná Fred Pohl

nebo Mike Moorcock by to celkem rádi vydali, ale já se tím cítím zklamaný, a to nejen proto, že je to drobná krádež.“

„Jednou jsi řekl, že bys vždycky poznal plagiát, protože postrádá citové zabarvení.“

Zlaté rybky se míhaly pod listy leknínu v ozdobné nádržce. Obě dvě, Marion i Nikola, se o ně zajímaly; řekl jsem už, že si byly navzájem podobné. Shlížel jsem na ně s láskou a trochu podrážděně. Její poslední poznámka mi řekla, že pokračovala v konverzaci jen kvůli mně - chyběl emocionální náboj.

„Chtěla ses zeptat, proč jsem byl zklamaný tím nápadem?“

„Drahoušku, jestli se chceme zastavit pro Carrsovy, měli bychom si pospíšit. Už jsou dvě čtyřicet.“

„Nemohu se dočkat, až vyrazíme.“

„Budu za chviličku.“ Políbila mě, když mě míjela.

Samozřejmě měla pravdu, byl jsem o tom přesvědčen. Musel jsem si problém vyřešit sám pro sebe, jinak bych nikdy nebyl spokojený. Posadil jsem se vedle kočky a pozoroval zlaté rybky. Ptáci kolem kostela měli napilno, protože krmili mladé; mohli zažít jen tak málo jar.

V jistém smyslu to, co jsem chtěl vyjádřit, se neshodovalo s tím, co jsem právě sdělil Marion. Ze zvláštního důvodu to bylo značnou částí mne samotného. Zažil jsem velmi mnoho krásných jar s různými zamilovanými děvčaty a teď tady byla Marion, nejkouzelnější ze všech, jediná, s níž jsem byl nejvíce sám sebou a s níž jsem mohl nejupřímněji mluvit o svých myšlenkách. Z těchto pohnutek jsem si nepřál zneužít svá privilegia, ale musel jsem si v sobě uchovat nějaké rezervy.

Byl jsem opatrný, abych jí řekl víc, než jsem už řekl. Byl jsem obezřelý, nechtěl jsem jí říci, že ve svém současném šťastném rozpoložení cítím ke své povídce o robotech pouze opovržení, a pociťoval bych to tak, ať bych povídku napsal sebelépe. V mém srdci nebyla žádná válka; jak bych mohl začít věřit na meziplanetární válku se všemi jejími nepostižitelnými vlivy a nemožnostmi? Když jsem byl obklopen takovým jemným a laskavým člověkem jako je Marion, proč tahle touha specializovat se na bezcitné kovové napodobeniny lidí?

Mimoto - nebyla science fiction plodem rozštěpené a navzájem si odporující lidské podstaty? Myslel jsem si, že ano. Pro mé vlastní

vědeckofantastické romány, které se hlavně zabývaly temnými situacemi, jako odrazem osobního neštěstí, které pronásledovalo můj život, dokud do něho nevstoupila Marion. Ale tohle prohlášení také nebylo řečeno bezstarostně.

Myšlenka robotů sbírajících květiny, pomyslel jsem si náhle, byla zpráva z mé duše a říkala mi, abych změnil směr svých ozbrojených představ a abych uvažovalo Shakespearových verších:

A v šatně sladké flirtování leží;
Nyní zbrojíři vzkvétají...

To pro mne byla příležitost, abych zničil své vymyšlené zbrojíře a začal laškovat. Moje duše se chtěla s obrněnými muži vypořádat, ale mé bázlivé já muselo dokončit příběh dotvořením robotů zcela připravených na drsnější časy, které přijdou. Každá fikce byla totéž jako vymýšlení subjektivních zápasů.

Ale předpokládám, že období mých potíží bylo u konce... třeba se jen domnívám, že to dočasně skončilo... Neměl bych přestat zbrojit, dokud mohu? Nemám obětovat jakési poděkování bohům a svým shovívavým pravidelným čtenářům tím, že napíši veselý příběh, dokud mohu proniknout za soustavu svých opevnění, a ukázat jim výjimečně, že by mohlo stát za to žít v budoucnosti?

Ne, tohle bylo příliš zamotané, než aby se to vysvětlilo. A pro mne to dávalo dost dobrý smysl, abych to nepotřeboval objasnit.

Proto jsem vstal a opustil kočku rozvalenou u nádrže, jak chytá s občasnou nadějí ryby pod listy. Prošel jsem kuchyní do studovny a začal jsem ukládat nezbytné věci do kapes a vyndávat věci nepodstatné, myšlenkami jsem byl na pikniku. Byl nádherný den, teplý a téměř bez mraků. Charles Carrs a já budeme potřebovat nějaké studené pivo. Carrsovi zajišťovali na piknik koš, tak já se postarám o pivo.

Když jsem vzal z lednice čtyři plechovky, motor začal opět pracovat. Chudinka, stárla. Necelých deset let stará, ale nemůžete očekávat od stroje, že vydrží věčně. Pouze v beletrii. Můžete vyslat oživený stroj na papírovou výpravu vesmírnou lodí přes papírová světelná léta a on vás nikdy nezklame. Duše se o to postará. Možná, kdybyste začali

psát optimistické příběhy, duše by jimi byla povzbuzena a začala by přemýšlet optimistickým způsobem, jak měla před deseti a více lety.

„Jenom si beru nějaké pivo!“ prohlásil jsem, když se Marion vrátila shora zpět do místnosti. Převlékla si šaty a čerstvě si namalovala rty. Vypadala přesně jako ten typ dívky, bez které není žádný hodnotný piknik kompletní. A já jsem věděl, že na Carrsovy děti bude také příjemná.

„Myslím, že jsem si vzpomněla, že ve voze je otvírák na konzervy,“ pravila. „A co se ti vlastně zdá na tvé povídce tak špatné?“

Zasmál jsem se. „Ach, nedělej si s tím starosti! Je to v tom, že mi připadala do určité míry odtržená od skutečného života.“ Posbíral jsem plechovky a došel ke dveřím, obejmul jsem ji jednou rukou ztěžklou plechovkami piva a zarecitoval jsem: *„Jak bez tebe mohu žít, jak se vzdát tvých něžných doteků a tvé se mnou tak vroucně spojené lásky?* Adam k Evě, já k tobě.“

„Byl jsi na pivu, můj Adámku. Nech mě dojít pro kabelku. Jak to myslíš - odtržená od skutečného života? Ještě nemůžeme mít roboty, ale máme ledničku, která si dělá, co chce.“

„Přesně tak. Proč tedy nemohu zachytit v nějaké sci-fi povídce lednici a také tyhle nádherné sluneční paprsky a tebe namísto hromady nekultivovaných robotů? Podívej se na tu chlupatou kočičku venku, pokouší se vylovit zlatou rybku. Nemá vůbec představu, že dnešní den nebude trvat navždy, že zbytek života nebude jedno šťastné odpoledne.

My víme, že to tak nebude, ale nebyla by to změna, kdybych mohl napsat povídku jenom o pomíjivém šťastném odpoledni místo o stoletích utrpení a naprostého nedostatku kyslíku, koček a svůdných žen?“

Byli jsme před venkovními dveřmi. Zavřel jsem je a následoval jsem Marion do auta. Budeme mít trochu zpoždění.

Zasmála se, protože z mého tónu poznala, že jsem napůl žertoval.

„Pokračuj, a dej ty věci do povídky, „řekla. „Jsem si jistá, že to můžeš udělat. Naskládej je tam všechny!“

Ačkoliv se usmívala, znělo to jako výzva.

Opatrně jsem položil pivo dozadu do vozu a odjeli jsme po rozžhavené silnici na venkov na náš piknik.

(1965)
přeložil Jan Dáňa

Komentář

Autobiografická povídka? Nějak mi rezonuje…

Ale překlad se mi moc nelíbí. Zejména tato věta nedává dobrý smysl:

Pro mé vlastní vědeckofantastické romány, které se hlavně zabývaly temnými situacemi, jako odrazem osobního neštěstí, které pronásledovalo můj život, dokud do něho nevstoupila Marion.

Asi měla znít takto:

Proto se mé vlastní vědeckofantastické romány hlavně zabývaly temnými situacemi, jako odrazem osobního neštěstí, které pronásledovalo můj život, dokud do něho nevstoupila Marion.

A* to *robotí* náručí*… nemá to být* ta náruč*? Že by jen lidé měli náruč, a roboti náručí? Představoval si to překladatel takhle?

Nemusejí v příštích deseti minutách* odejít*… ale chtěli přece jet autem, právě proto, že Carrsovi ho nemají… tak tedy nemusejí* odjet*, ale snad vy bylo lépe napsat, že nemusejí* vyrazit*…

A co záhada ledničky?* Pracuje *jenom někdy? Nebo chladí a jen někdy* bručí*? To druhé by asi bylo logičtější a je to i ze života: sám jsem měl takovou ledničku.

Jo a* obejmul*, nebo* objal*? To už je věc češtiny… časování…

Tak, a najednou mám pochybnosti o celém překladu a rád bych viděl originál, abych si nad ním popřemýšlel, našel ve slovnících druhé, páté, osmé významy slov v kontextech a dal překladu dobrý smysl.

Proto jsem si dovolil přidat trochu tvůrčích pochybností čtenářsko – překladatelských k pochybnostem autorským. Aspoň jsou v linii.

AlKas